AKER KARTAL AKER KARTAL AKER

Türkçe

DERS NOTLARI

Ücretsiz Videolara ulaşmak için QR kodu tara!

RetRO Yayıncılık

Yapım Eki Alırken Ünlü Düşmesi (Türerken)

Sızlıyor → sızı
Tasarlıyor → tasarı
Çevre → çevirmek
Kavşak → kavuşmak
Sarardı → sarı
Yumurtladı → yumurta
Yanlız → yalın
Yanlış → yanılmak
Oynuyor → oyun
Ayrım → ayırmak
Çağrı → çağırmak
Devrim → devirmek

Sözcüğün köküne bakılarak ünlü düşmesi aranır. Çünkü sözcük türerken yani yapım eki alırken ünlüsü düşmüştür.

Birleşik Kelime Oluştururken Ünlü Düşmesi

Nasıl → Ne / Asıl

İki ünlü yan yana gelemeyeceği için ünlülerden biri düşer. Buna birleşik kelime oluştururken ünlü düşmesi denir.

Niçin → Ne / İçin
Cumartesi → Cuma / Ertesi
Pazartesi → Pazar / Ertesi
Kahvaltı → Kahve / Altı
Sütlaç → Sütlü / Aş
Güllaç → Güllü / Aş
Peki → Pek / İyi
Böyle → Bu / Öyle

NOT

Birleşik sözcük oluştururken ünlü düşmesinin diğer adı ünlü aşınmasıdır.

Ünlü Düşmesi Dip Notlar

İsim tamlaması oluştururken birleşik kelimede ünlü düşmesi

- Fenerbahçesi
- Galatasarayı
- Beşiktaşı
- Kadıköyü
- Ceylanpınarı

Bunlar birleşmeden önce ayrı iki kelime ve isim tamlamasıdır. İsim tamlamasıyken tamlanan ekleri vardır. Birleşirken tamlananda bulunan ünlüler düşmüştür.

NOT

- *Öğren + ici → öğrenci*
- *Dilen + ici → dilenci*

Yapım ekinde ünlü düşmesi

NOT

"ile" ve "iken" sözcüğe eklenirken ünlülerini kaybeder ve bunlar ünlü düşmesi kabul edilir.

- sesiyle *- gençken*

NOT

-idi, -imiş, -ise sözcüğe eklenirken ünlü düşmesi olur buna ek eylemin ünlü düşmesi denir.

- *Sessizmiş (-imiş)*
- *Sessizdi (-idi)*
- *Sessizse (-ise)*

2. Ünlü Türemesi

- Ünlü türemesinin görüldüğü yerler -cık, -cik ekinin olduğu yerlerdir. **-cık, -cik ekini alıp ünlü türemesine uğrayan sadece 4 kelime vardır.**
- Bir kelimede -cık, -cik eki kullanılıyorsa mutlaka ses olayı vardır. Bu ek ya ünlü türetir ya da ünsüz düşürür.
  - az + ıcık → azıcık
  - dar + cık → daracık
  - bir + cik → biricik
  - genç + cik → gencecik

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

Yazımı Karıştırılan Sözcükler

Anekdot	Direkt	İddia	Sürpriz
Aerobik	Defetmek	İnisiyatif	Hoş geldin
Art arda	Komodin	Kuru yemiş	Hoşça kal
Ana vatan	Doküman	Hoş bulduk	Rötüş
Ana yurt	Egzoz	Pardösü	Sağ ol
Anayasa	Hafta sonu	Priz	Apandisit
Hafta içi	Aksesuar		

(2017 KPSS)

Yazım Kuralları (Her sene 1 Soru çıkar.)

1 2 3 4
Aker Hoca'nın Türkçesi iyi değildi.

KURAL 1

Ünvanlar, lakaplar ve saygınlık bildiren kelimeler büyük harfle yazılır.

KURAL 2

Ünvan ve lakaplara gelen ekler kesme işareti ile ayrılır.

KURAL 3

Dil ve lehçe adları büyük yazılır.

KURAL 4

Sözcükte yapım eki varsa gelen ekler kesme işareti ile ayrılmaz.

- Akraba adları ünvan ve lakap olduğunda büyük yazılır.
  - Ramiz Dayı, Nene Hatun, Baba Nuri
- Din ve mezhep adları büyük yazılır. Hatta dinî terimler de büyük harfle yazılır.
  - Müslüman, Hristiyan, Ateist, Alevi, Sünni, İbrani, Azrail, Cebrail

NOT

Allah / Tanrı / İlah

sözcükleri büyük yazılacağı gibi küçük harfle de yazılabilir.

- *Alex futbolun ilahıdır.*
- *Amerikadaki kaçakçıların allahları vardır.*
- *Yunan Tanrısı Herkül*
  (Tek, özel olduğu belirtildiği için büyük yazılır.)
- *Mısır Tanrısı Amon*
  (Özel olduğu için büyük yazılır.)
- *Mısır tanrıları*
  (Tür adını ifade ettiği için küçük yazılır.)

- Ay, dünya ve güneş kelimeleri gezegen anlamında kullanılıyorsa büyük kullanılmıyorsa küçük yazılır. Gelen ek kesme ile ayrılır.
  - Ay, Dünya'nın uydusudur.
  - Sen sabahlarıma doğan bir güneşsin.
- Kurum ve kuruluş adlarına gelen adlar kesme işareti ile ayrılmaz.
  - Türk Dil Kurumu**nun**
  - Sosyal Sigortalar Kurumu**na**
  - İlçe Müdürlüğü**ne**
  - Antalya Büyükşehir Belediyesi**ne**
- Sadece Avrupa Birliği'ne gelen ek ayrı yazılır. Geriye kalan hiçbir kurum ve kuruluş adlarına gelen ek kesme işareti ile ayrılmaz.

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

Saatlerin Yazımı

- Saat ve dakikanın arasında asla iki nokta olmaz.
  - 21:00 → Yanlış
- Saat ve dakikanın arasına nokta konur.
  - 21.15
- Eğer saat küsuratsızsa uzun okunuşuna göre ek gelir.
  - 21.00'de
  - 18.00'de
  - 24.00'te
  - 16.00'da
- Eğer sayı küsuratlıysa sondaki küsurata göre gelir.
  - 21.15'te ✓
  - 21.15'de ✗
- Sertleşme olmak zorundadır. Olmazsa yazım yanlışıdır.
  - 21.30'da

Tarihlerin Yazımı

- Ay ve gün adları sayı ile yazıldıysa aralara nokta konulur.
  - 7.12.1990 ✓
  - 7/12/1990 ✓
  - 7 Aralık 1990 ✓
  - 7. XII.1990 ✓

  (Latin ve romen rakamları beraber kullanılabilir.)

"de"

1. Hâl eki olan -de

- Sözcüğe bitişik yazılır.
- Ses olayına uğrayabilir. (Sertleşir -te, -ta şekline girer.)
- Cümleye iki anlam katar;
  - Yer (bulunma hâl eki -de)
  - Zaman

2. Bağlaç olan -de

- Sözcükten ayrı yazılır.
- -te, -ta şekline girmez. (sertleşme)
  - Durakta seni saatlerce bekledim.
    Hâl eki
  - Geldiğinde beni mutlaka ara.
    Hâl eki
  - Kalbimin yarısı sende kaldı.
    Hâl eki
  - Sen de gelecektin.
    Bağlaç
  - Ali'de kaldım dün gece.
    Hal eki
  - Ali'de baktı bu cümleye.
    Bağlaç olan de yazım yanlışı
  - Ali de baktı bu cümleye
    Bağlaç

İPUCU

Başkaları yapmış o da yapmış anlamı varsa ayrı yazılır. (bağlaç olan de)

"ki"

1. Sıfat yapan -ki (İsimden önce geliyorsa)

- İsimden önce gelip ismi işaret ediyorsa sıfat yapan -ki ve bitişik yazılır.
  - Masanın üstündeki defteri al.

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

ETKİNLİK - 1

Verilen kelimelerin yanına doğru veya yanlış yazınız.

		D	Y
1	- ana dili		
2	- hafta içi		
3	- olağandışı		
4	- böbreküstü bezi		
5	- güler yüz		
6	- çıt kırıldım		
7	- can kurtaran		
8	- kılıç balığı		
9	- sivri sinek		
10	- at sineği		
11	- denizyılanı		
12	- çörekotu		
13	- olağan üstü		
14	- göz altı		
15	- kapkaç		

ETKİNLİK - 2

Verilen soruları cevaplayınız.

1. "Kolyemin 5. incisini kaybettim."

   Altı çizili yerde yazım yanlışı var mıdır?

2. "Temmuz'un 1. salısı..."
   I II

   Kaç numaralı sözcüğün yazımı yanlıştır?

3. "Dünya Edebiyatı yazarlarında Tolstoy'un don kişot benzetmesini duymuşsunuzdur."

   Cümlesinde hangi kelimenin yazımı yanlıştır?

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

Ateş Kartal

6. İki Nokta (:)

- İki nokta cümlenin sonuna gelir.
  - Pazardan birkaç şey aldım (:) elma kiraz...
    - Cümle bittikten sonra verilen boşluğa nokta veya iki nokta gelir.
    - Birkaç denildiği için cümle üç nokta ile biter.
  - Pazardan üç şey aldım (:) Aldıklarımdan elma iyi çıktı.
    - nokta iki nokta
- Cümlenin diğer tarafında örneklendirme var ise veya açıklama yapılıyorsa iki nokta gelir.
  - Pazardan birkaç şey aldım (.) ellerim ağrıdı, çok yoruldum

Aldıklarımla ilgili örnek verdim mi?
Hayır.
Açıklama yaptım mı?
Hayır.
Nokta gelir.

NOT

Eğer iki noktadan sonra örneklendirme yapılıyorsa küçük harfle, açıklama yapıyorsa büyük harf ile başlar.

Memlekete gittiğimde özlediğim iki şey vardı (:) denizi, insanları.

Örneklendirme küçük harf ile başlar.

NOT

1. Cemal Süreya'nın "Üvercinka"sını okudum.

Eser adı özel olarak vurgulanacağı için tırnak içine alınmıştır.

- *Tırnak içine alınan eser adına gelen ek tırnağın dışına yazılıyorsa kesme işareti konulmaz.*
- *Direkt tırnağın yanına yazılır.*
  "Üvercinka"sını ✓
  "Üvercinka'sını" ✗

Ünite Sonu Değerlendirme Notumuz

ÖSYM, son 6 yıldır virgülü sormuştur. Hangisi farklı görevdedir veya virgül nerede yanlış kullanılmıştır şeklinde de sorulmuştur.

Bu iki soru kalıbını iyi bilmeliyiz.

ETKİNLİK

Boşluklara uygun noktalama işaretlerini getirin.

1. Bu ( ) evde kalan son eşyaydı.
2. Kardeşimi yeni açılan okula ( ) spor salonu olan ( ) kaydettirdi babam.
3. Şunu başımdan alın ( ) diye bağırdı.
4. Gelmiş ( ) kimseyi görememiş ( ) gitmiş.
5. Oldukça akıllı ( ) bize de anlat nasıl sonuncu oldun ( )
6. At ölür, meydan kalır ( ) yiğit ölür, şan kalır.

Etkinlik Cevap Anahtarı

1. Virgül
2. Virgül
3. Virgül
4. Virgül
5. Ünlem - Soru İşareti
6. Noktalı Virgül

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

KÖK BİLGİSİ

İsim Kök

- Oynamak (oyun)
- İşçi (iş)
- Kalemlik (Kalem)

öksüz (ök)	bekliyor (bek)
birikim (bir)	topluyor (top)
başarı (baş)	nesnel (nesne)
kuzey (kuz)	söylüyor (söz)

Fiil Kök

- Uyku (uyumak)
- Umut (ummak)

kısa (kıs)	görev (gör)
sınav (sına)	batı (bat)
ışık (işı)	doğu (doğ)

Yansıma Kök

- Doğada bulunan ve insanların istem dışı çıkardığı seslerine yansıma kök denir.
  - Ötüşmek yansıma değil
  - Kişnemek yansıma değil
  - Patlamak yansıma
  - Çatlamak yansıma

NOT *Yansıma kök aynı zamanda isim kök kabul ediliyor.*

Sesteş Kök

- Yazılışı aynı, anlamları farklı olan köklerdir.
  - yüz → sesteş kök
  - yaş → sesteş kök
  - bin → sesteş kök
  - at → sesteş kök
  - kız → sesteş kök
  - dal → sesteş kök

Birden fazla anlamı vardır. Anlam bağı yoktur.

- Saatlerce bu olaya güldü.

✓ eylem
✓ çiçek
(sesteş kök)

Ortak Kök

- Yazılış aynı ve aynı olay içerisinde hem isim hem de fiil adı olan sözcüktür. Anlamları arasında bağ vardır.
  - göç → ortak kök
  - savaş → ortak kök
  - güreş → ortak kök
  - barış → ortak kök
  - boya → ortak kök

Hem eylem hem de o eylemin ismidir. Anlamları arasında bağ vardır.

- Eşimin yaptığı yemeği tadıyorum.

Ortak kök { hem fiil / hem isim }

NOT *Sözcüğün köküyle tamamı arasında anlam bağı olmak zorundadır.*

NOT *Sorularda kelimenin kökteş olması soruluyorsa ortak kök soruluyordur.*

İsim kökü örnekleri:

güney	→ gün
bekliyor	→ bek
toplum	→ top
nesnel	→ nesne
uzak	→ uz
arkadaş	→ arka

Fiil kökü örnekleri:

büyük	→ büyümek
doğa	→ doğmak
eğitim	→ eğitmek
çizgi	→ çizmek
bölge	→ bölmek
bilgi	→ bilmek
yapı	→ yapmak

Etkinlik

-ağardı - ak → i.k	-alçalıyor - alçak → i.k	-ilerliyor - ileri → i.k	-yaşam - yaş → i.k	-getirdi - gel → f.k	-ayrılık - ileri → f.k
-adım - at → f.k	-yükseliyor - yüksek → i.k	-benzedi - beniz → i.k	-umut - ummak → f.k	-dilenci - dil → i.k	-saygı - say → f.k
-gidiyor - git → f.k	-seyretti - seyir → f.k	-eğitim - eğit → f.k	-sevgi - sevmek → f.k	-yudum - yut → f.k	-devrim - devir → f.k
-öksüz - ök-g → i.k	-seyreldi - seyrek → i.k	-bitki - bitmek → f.k	-götürdü - git → f.k	-çözüm - çöz → f.k	-sınav - sına → f.k
-önemli - ön → i.k	-kavşak - kavuş → f.k	-etki - etmek → f.k	-tükürük - tü → i.k	-uzak - uz → i.k	

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

ZAMİR (ADIL)

İsmin yerini tutan sözcüklerdir.

Sözcük Hâlindeki Zamirler

1. Kişi Zamiri;

(Ben, sen, o, biz, siz, onlar, bana, sana, ona)

2. Dönüşlülük Zamiri;

(Kendi) Kişi zamiri olarak kabul edilmez.

NOT

Ben (Kişi zamiri) *kendim* (Dönüşlülük zamiri) *anlattım.*

Kişi ve dönüşlülük zamirinin birlikte kullanılması anlatım bozukluğu değildir. Cümleye pekiştirme anlamı katar.

3. Belgisiz Zamir

Bazı insanlar beni gerçekten yoruyor.

isim

sıfat

- Bazıları, Bazısı *(Belgisiz zamir)*
- Kimileri *(Belgisiz zamir)*
- Birçok öğrenci *(Belgisiz sıfat)*
- Bir kaç öğrenci *(Belgisiz sıfat)*
- Kimi insanlar *(Belgisiz sıfat)*
- Birçoğu *(Belgisiz zamir)*
- Birkaçı *(Belgisiz zamir)*
- Hepsi *(Belgisiz zamir)*
- Herkes *(Belgisiz zamir)*

4. İşaret Zamiri

- Bu poşetler çok ağır. (*isim* / *işaret sıfatı*)
- Bunu
- Onu
- Böylesi
- Şunu
- Öylesi
- Şöylesi

} Bunlar da işaret zamiridir.

NOT

Onu yerden al. — *İşaret zamiri*

Onu artık umursamıyorum. — *Kişi zamiri*

Onu ben çağırmadım. — *Kişi zamiri*

Onu , hiç anlamadı. — *Kişi zamiri* → *Virgül varsa asla sıfat olmaz, zamirdir.*

5. Soru Zamiri

Bunu kim anlattı? (o)

Üzerindekini nereden aldın? (Mağaza)

Ek Hâlindeki Zamirler

1. İlgi Zamiri;

İsmin yerini tutan "ki"

- Seninki / Benimki

→ Senin kız geçiyor. Seninki geçiyor.
İsmin yerini tutar.

NOT

Sıfat yapan "-ki" yapım eki kabul edilir.
Zamir yapan ki çekim ekidir.

2. İyelik Zamiri;

Aitlik, sahiplik bildirir.

- Bebeğim
- Hayatım

} İyelik eki alan her sözcük iyelik zamiridir.

NOT

"Şey" sözcüğü Türkçede artık belgisiz zamir kabul edilir ve zamirden önce gelen sözcükleri de biz sıfat kabul ederiz.

"Her" → *belgisiz sıfat*

şey" → *zamir*

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

- Sıfat tamlaması veya isim tamlaması bölünmez. Komple bir ögedir.
- Ara söz ve ara cümle öge dışı unsurdur.

NOT

Özne ve yüklem temel öge diğerleri yardımcı ögedir.

- Öğrencilerine ışık tutan bir fenersin.

isim — *(belgisiz sıfat)* — **nasıl fenersin?**

Sıfat fiil eklerine dikkat edilmeli. Eğer sıfat fiil eki görürsen oraya kadar olan yer komple bölünmez ögedir.

Cümlenin sonunda isim varsa yükleme o sözcük demeden önce solunda sıfatı var mı, diye bak, çünkü sıfat olan yerde sıfat tamlaması olacağını biliyoruz. Bu yüzden de tamlamalar komple bölünmez öge alınır. Bunu aklından çıkarma.

Yani bu cümlenin yüklemi "nasıl fenersin" öğrencilerine ışık tutan bir fenersin olacak. Unutma isim varsa sıfatı var mı diye mutlaka bakmalısın.

- Seni görmek için aylar önce yollara düştü.

fiil

Yollara düşmek, deyimdir ve yüklem bu yüzden iki kelimedir. Bu iki kuralı yüklemi bulurken unutma. Yüklem yanlış olursa hepsi yanlış çıkar.

Eğer cümlenin sonunda fiil varsa fiilin yapısına bakılır. Yapıca birleşik mi diye. Ona göre yüklem 1 veya daha fazla kelimedir.

Cümle Türleri

1. Anlamlarına Göre

a) Olumlu Cümle: (-me, -ma, yok, değil)

-me, -ma, yok, değil kelimeleri cümlede yok ise biçimce olumludur.

› Aker öldü.
Anlamca, biçimce olumlu

› Furkan inşaata götürüldü.
Anlamca, biçimce olumlu

- Bir cümlenin olumlu olup olmadığına ve anlamına bakarken eylem en kötü olay bile olsa gerçekleştiyse anlamca olumludur.

b) Olumsuz Cümle: (-me, -mez, yok, değil)

-me, -mez, yok, değil kelimelerinden biri var ise biçimce olumsuzdur.

› Seni sevmiyor değilim.
Biçimce olumsuz, anlamca olumlu

c) Soru Cümlesi

- Siz hiç yalnız kaldınız mı?

d) Ünlem Cümlesi

- Ordular ! İlk hedefiniz Akdenizdir, ileri.

2. Yüklemin Yerine Göre

a) Kurallı Cümle

Cümlenin yüklemi sonda ise kurallı cümledir.

- Aşk ruhun gülüşüdür.
Yüklem

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

6. Sabırlı olmayı (I) gerektiren bu (II) işi canı tez (III) birine yaptırırsan elbette ki boynuz (IV) umarken (V) kulaktan olursun.

Yukarıdaki altı çizili sözcükler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. sözcük, isim fiil ekini almıştır.

B) II. sözcük, işaret sıfatı olarak kullanılmıştır.

C) III. sözcük, niteleme sıfatı olarak kullanılmıştır.

D) IV. sözcük, isim görevinde kullanılmıştır.

E) V. sözcük, sıfat fiil olarak kullanılmıştır.

7. İzlediğiniz (I) bu film sinemanın yalnızca görselliğe (II) yaslanarak (III) neler yapabileceğini kanıtlayan (IV) örnek bir filmdir (V).

Yukarıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi isimden isim yapan yapım eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Karlar hızla eriyordu (I), tepelerden inen (II) bulanık (III) suyun şırıltısından anlaşılıyor bu. Arkadaşlarla çamurlara (IV) bata çıka, yalın (V) ayak dolaşıyor, dağ tepe demiyorduk.

Yukarıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi yapıca türemiş bir sözcüktür?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) III ve IV

9. Denemecinin ömrü; hayatın, olayların üstüne ışıldak tutmakla geçer.

Bu cümlenin öge dizilişi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Özne – zarf tümleci – yüklem

B) Özne – nesne – dolaylı tümleç – yüklem

C) Özne – zarf tümleci – nesne – yüklem

D) Nesne – özne – yüklem

E) Zarf tümleci – dolaylı tümleç – yüklem

10. "Bu olaydan sonra tüm mahalle ayaklandı."

Bu cümlenin yüklemi ile nesne - yüklem ilişkisi bakımından aynı olan cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Reklam olarak kullanılan yardım, yardım olmaktan çıkar.

B) Aynı kitabı üç kere okumuştu.

C) Futbol takımımız yine yüzümüzü güldürdü.

D) Kurunun yanında yaş da yanar diye boşa söylememiş atalarımız.

E) Dolu bu yıl da ürünlerimizi telef etti.

11. "Hiç kimse başkalarına güvenmemeli, herkes kendi olanaklarına göre hareket etmeli."

Bu cümle için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Belgisiz zamir kullanılmıştır.

B) Yüklem birleşik bir fiildir.

C) Tamlayanı dönüşlülük zamiri olan isim tamlaması kullanılmıştır.

D) Cümlede edat kullanılmıştır.

E) Zarf zaman anlamı katmıştır.

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

Anlam Olayları (4-5 soru gelebilir)

Ad Aktarması (Mecazımürsel)

Benzetme amacı güdülmeden bir sözcüğün yerine başka bir sözcük kullanılmasıdır.

- Ben bu aralar Nazım Hikmet okuyorum. (şiirini)
- Sergiyi gezerken iki üç tane Picasso'ya rastladım. (Resim, tablo)
- Ünlü raketler... (tenisçiler) (Aynı alanda kelimelerdir.)

Kinaye

Bir cümlenin hem gerçek hem de mecaz anlama gelmesidir. Türkçede hem gerçek hem de mecaz anlama gelmektedir diye sorulur.

- Diken üstünde oturmak gerçek hayatta olabilir mi? Mecazi anlamı var mı? Ona bakarız.
- Damlaya damlaya göl olur. (Kinaye)
- Ağaç yaş iken eğilir. (Kinaye)
- Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. (Kinaye)

Tariz

İğneleme, eğriltileme dokundurma. Tatlı tatlı konuşup alttan laf gönderme diye bilinir.

- Ahmet o kadar zekisin ki iki yıl sonra bu sınavı kazanabilirsin. (Tariz)
- O kadar zekisin ki sınıfın sonuncusu oldun. (Tariz)
- Güzel bir şey söylüyormuş gibi görünüp alttan olumsuz laf göndermedir. (Tariz)

Benzetme İstiare

Benzetme bir şeyin başka bir şeye benzetilmesidir. İstiare de bir şeyin bir şeye benzetilmesidir. Farkı şudur; Eğer cümlede birbirine benzetilen varlıkların ikisi de bulunuyorsa buna benzetme denir. Sadece bir tane bulunuyorsa istiare denir.

- Taş gibi çocuk. (Benzetme)
- Taşsın (İstiare)
- Kim bu cennet vatanın uğruna (Benzetme) olmaz ki feda.
- Cennetimsin, Meleğimsin, Bebeğimsin. (İstiare)
- Bir hilal uğruna ya rab ne güneşler batıyor. (İstiare)
- Odamın hayaletisin sessizliğine (İstiare) aşığım.

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

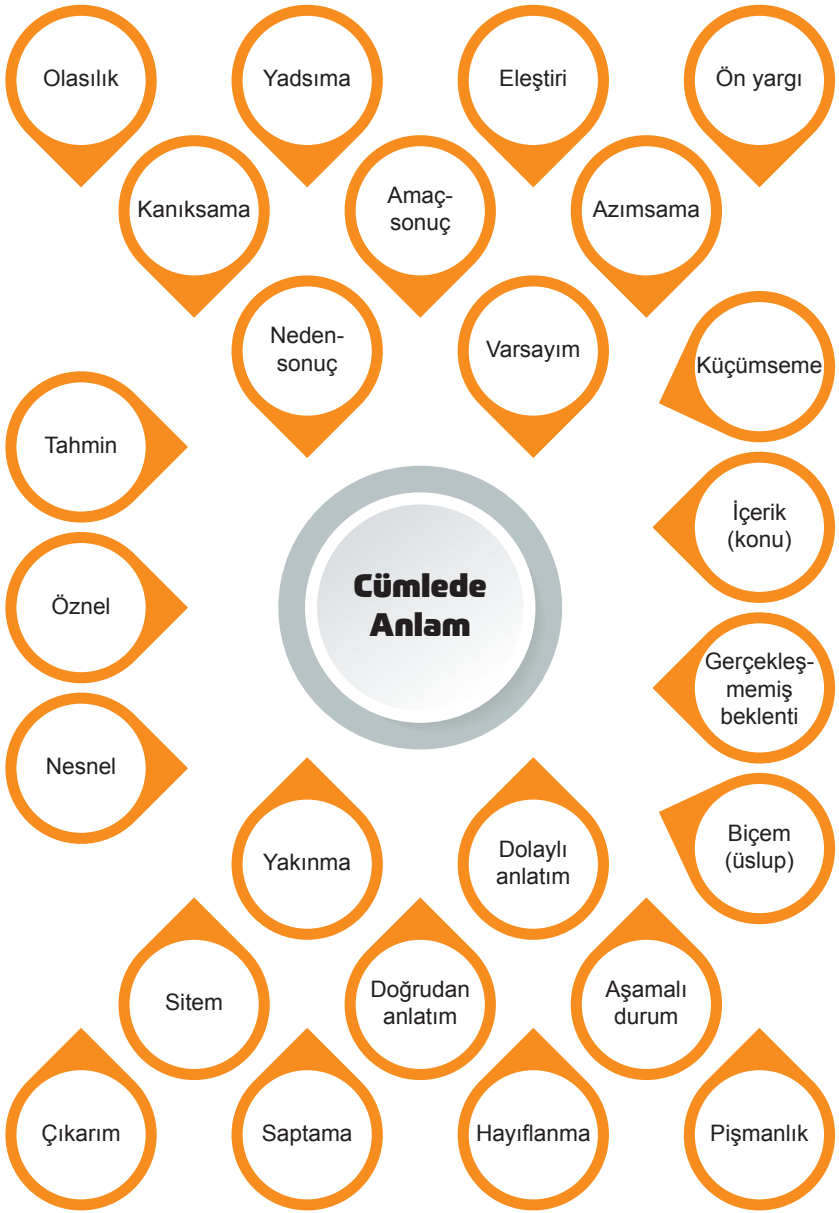

- Sitem; Birinden rahatsızlık duyup yine aynı kişiye iletmektir.
- Yakınma; Birinden rahatsız olup bunu bir başkasına iletmektir.
- Hayıflanma; İnsanın kendi kendine yaptığı keşkelerdir.
  - › Mesela ben Furkan'ın bir hareketinden rahatsız oldum.

! Bunu Furkan'ın yüzüne karşı söyledim. Bu sitem cümlesi olur.

  - › Furkan seni çok aradım ama bana dönmedin bir daha seni aramayacağım. (Sitem)

! Bunu başka birine anlattım. Bu yakınma olur.

  - › Emrullah, Furkan'ı kaç kez aradım ama cevap vermedi. Onu bir daha aramam. (Yakınma)
  - › Bir türlü tutumlu olmayı öğrenemedim keşke öğrensem. (Hayıflanma)

İPUCU

Hayıflanmak da pişmanlık da keşkelenmektir. Farkı ise;

- *Keşke onu dinleseydim.* → *Yapmadım. Hayıflanırım.*
- *Keşke onu dinlemeseydim.* → *Eylemi yaptım. Yaptığın şeyden pişman olurum.*

- Kanıksama; Hayatta istemediğimiz olaylar vardır. İstemediğin olaya zamanla alışırsın. Veya kötü bir olaya duya duya göre göre alışırsın. Buna kanıksama denir.
  - › Trafik kazaları yine can aldı. (Kanıksama)
  - › Televizyon izlerken uyumuşum. (Kanıksama)
- Yadsıma; İnkâr etmektir.
  - › Sen biriyle mi mesajlaşıyorsun? - Hayır
  - › Neymiş nazarım değiyormuş, neymiş kem gözlüymüşüm, külliyen yalan.
  - › Hayır saçmalama asla öyle bir şey yok.

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

Paragrafın Anlatım Yönü

Anlatım Teknikleri

Betimleme (Betimleyici Anlatım)

- Varlıkların gözümüzde veya zihnimizde canlanacak şekilde, resim çizer gibi anlatılmasına betimleyici anlatım denir.
- Betimlemede gözlem ön plandadır.
- Sözcüklerle tasvir etme söz konusudur.
- Bu anlatım biçimi ile oluşturulan paragraflarda niteleyici sözcükler bulunmaktadır.

Örnek

Ellili yaşlarda gösteriyordu. Uzun boylu ve zayıftı; kirden sertleşmiş saçları yer yer ağarmışsa da hâlâ sarıydı. Sakalı göz altlarına kadar uzanmıştı, gürdü, en son ne zaman tıraş olduğunu Allah bilirdi. Üzerinde yıllardır çıkarılmamış gibi görünen, rengini kaybetmiş bir kazak; altında ise yırtık bir kot pantolon var. Aklarında suya bırakılan kırmızı mürekkep gibi sık ve kırmızı şeritler bulunan gözleri maviydi.

Çözüm

"Paragrafta bir insanın fiziki özellikleri tasvir edilmiştir. Betimleyici anlatım yapılırken yorum da katılmıştır."

Öyküleme (Öyküleyici) Anlatım

- Bir olayın aktarıldığı paragrafta bulunan anlatım biçimidir.
- Öyküleyici anlatım diğer bir deyişle hikâye etmedir. Yani kişi, yer, zaman gibi unsurlarla bir olayı anlatmaktır.
- Öyküleyici anlatımda hareketlilik söz konusudur.

Örnek

Toplantıya geç kalmıştım. Hemen arabama atladım. Arabayı çok hızlı kullanıyordum. Önümdeki araç ani fren yapınca ona arkadan çarptım. Tabi ben toplantıya yetişemeyecektim.

- Parçada görüyoruz ki bir kişinin yaşadığı olayı aktarma söz konusudur. Parçada öyküleyici anlatım söz konusudur.

Bu Bölümden Nasıl Soru Gelir?

Örnek

(I) Tolman, öğrenmeyi; çevreyi keşfetmek süreci olarak ele almıştır. (II) Tolman'a göre davranış bir amaca yöneliktir ve davranış amaç doğrultusunda çevre koşullarına göre şekil alır. (III) Öğrenme çevreyi keşfetme ve anlamlı hâle getirme sürecidir. (IV) Tolman öğrenmede bilişsel süreçleri ilk defa ele alan bilim adamıdır. (V) Tolman organizmayı araştırmış bazı olayların belirli başka olaylara yol açtığını veya bir işaretin organizmayı diğer bir işarete götürdüğünü anlamıştır.

Yukarıdaki paragrafta numaralandırılmış cümlelerden hangisi çıkarılırsa paragrafın anlam akışında bozulma olmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ABCDE

Açıklama (Açıklayıcı Anlatım)

- Bilgi veren veya bilgi vermek amacı ile yazılan paragrafların anlatım biçimidir.
- Amaç okuyucuya bilgi vermektir.
- Açıklayıcı anlatım öğreticidir.
- Açıklayıcı anlatımda dil sade kullanılır ve nesneldir.
- Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır.

www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com

Aper Kartal

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Tanımlama

- Nesne ve kavramları benzerlerinden ayıran özelliklerin bildirildiği cümlelerdir.
- "Nedir?" ve "Kimdir?" sorularını sorarak tanım cümlelerini bulabiliriz.
- Genellikle açıklayıcı ve tartışmacı anlatımda yararlanılan bir düşünceyi geliştirme yoludur.
  - Hikâye, yaşanmış veya yaşanması mümkün bir olayın anlatıldığı edebî türdür.
  - "Hikâye nedir?" sorusunu sorduğumuzda cevabını rahatlıkla alabiliyoruz. Hikâyenin özelliği hakkında bilgi verilmiş ve tanımı yapılmıştır.

Karşılaştırma

- Birden fazla kavramın veya varlığın arasındaki farklılıkları ya da benzerlikleri ortaya koymaya karşılaştırma denir.
- Daha, en, göre, gibi… sözcükler karşılaştırmayı bulurken bize anahtar sözcükler olabilirler.
- Tartışmacı ve açıklayıcı anlatım biçimlerinde kullanılan bir düşünceyi geliştirme yoludur.
  - Hikâye ve roman yaşanmış ya da yaşanabilecek olayın anlatıldığı edebî türlerdir. Ancak hikâyede tek bir olay varken romanda olaylar zinciri vardır. Hikâyede kişi sayısı azdır. Fakat romanda kişi sayısı hikâyeye göre sayıca daha fazladır.
  - Parçada hikâye ve romanın benzer özelliğinden bahsedip daha sonra hikâye ve romanın arasındaki farklar sıralanarak karşılaştırma yapılmaktadır.

Benzetme

- Nitelik yönünden zayıf olan varlığın; güçlü olan varlığın özellikleriyle anlatılmasıdır.
- Benzetmenin dört temel ögesi vardır:

1. Kendisine Benzetilen
2. Benzeyen
3. Benzetme Yönü
4. Benzetme Edatı

Cümlede benzetmenin dört temel ögesinin bulunmasına gerek yoktur. Sadece kendisine benzetilen ve benzeyen unsurlarının bulunması yeterli olacaktır.

- Aslan (Kendisine Benzetilen) gibi (Benzetme Edatı) güçlü (Benzetme Yönü) çocuk. (Benzeyen)
  - Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
  - "Vatan cennete benzetilmiştir."

Örneklendirme

- Öne sürülen düşüncenin anlaşılır ve akılda kalıcılığını sağlamak amacıyla düşüncenin somutlaştırılmasıdır.
  - Deneme, kanıtlama amacı güdülmeden sohbet havasında yazılan edebî türdür. Dünyada Montaigne biz de ise Nurullah Ataç bu edebî türün temsilcileridir.
  - "Parçada deneme türünün iki önemli ismi örnek gösterilmiştir."

Bu Bölümden Nasıl Soru Gelir?

Örnek

…Edmurd Coulding'in yönettiği filmin başrollerinde Greta Corba, Jatın Barymore, Joan Cmawford gibi isimler bulunmaktadır. Berlin'ndeki çok lüks bir otelde kırk sekiz saat içinde geçen olayların anlatıldığı "Büyük Otel", Greta Gorba sayesinde çok büyük iş yapmıştır. 1945 ve 1969 yıllarında ilk defa sinemaya aktarılan film MGM stüdyolarında çekilmiştir.

Yukarıdaki paragrafta boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre hangi cümle getirilemez?

A) Büyük Otel filmi Vicki Baum'un romanından uyarlanmış bir filmdir.

B) Büyük Otel filmi 1929'da yazılan "Oteldeki İnsanlar" romanından sinemaya aktarılmıştır.

C) 1932 yılında yapılan Oscar töreninin gözdesi Greta Gorba'ydı.

D) Büyük Otel, 1992 yılında en iyi film dalında Oscar almıştır.

E) 1932'nin en iyi filmi bir romandan uyarlanmıştır.

www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com www.retrokitap.com

5. Asıl olan, insanın içine çevirdiği bir aynaya yansıyanlara bakmayı bilmesidir. Cenap Şahabettin: "İnsan için en büyük kuvvet, kendisini olduğu gibi görebilmektir." diyor. Gerçekten bunu başarmak güçtür ancak bunu başaranlar, yaşamda hem kendilerini hem başkalarını mutlu ederler.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

A) Tanık gösterme
B) Açıklama
C) Betimleme
D) Karşılaştırma
E) Benzetme

6. Bireye sırt çevirmeyen ama ondan çok topluma yönelen, eserlerinde toplumun gerçeklerini, halkın sorunlarını yansıtmaya çalışan bu yazarlar, genel olarak gerçekçilik çizgisine bağlanırlar ve geleneksel, klasik hikâye yapısına uyarlar.

Bu parçada yararlanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme
B) Somutlama
C) Açıklama
D) Öyküleme
E) Tartışma

7. "Üstleri ağır kokulu Mersin ağaçlarıyla kaplı tepelerden sonra kayalar belirmeye başlar. Kayalarla birlikte çam ağaçları da başlar. Çamların birer billur parıltısındaki sakızları buralarda toprağa sızar. İlk çamlar geçildikten sonra, gene düzlüklere varılır. Bu düzlükler boz topraktır. Verimsiz, kıraç...

Bu parçanın niteliği ve anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Öznel – Tartışmacı anlatım
B) Nesnel – Açıklayıcı anlatım
C) Öznel – Açıklayıcı anlatım
D) Öznel – Betimleyici anlatım
E) Nesnel – Öyküleyici anlatım

8. Rönesans Çağı'nda eleştirmenin ölçüsü gereği, yazar, Yunan ve Latin yazarlarına ne kadar yakınlaşmışsa o derece başarılı sayılıyordu. Bugünün görüşü ise değişmez edebiyat kuralları diye bir şey tanımamaktadır. Eleştiri yapan için önce eser vardır, eser olmadıkça eleştiriden söz açılamaz.

Bu paragrafta aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisine başvurulmuştur?

A) Karşılaştırma
B) Tanımlama
C) Sayısal verilerden yararlanma
D) Örnekleme
E) Somutlama

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com

13. Boynun ön alt kısmında, nefes borusunun etrafında bulunan tiroit bezinin büyümesine ve şişmesine "guatr" denilir. (I) Özellikle iyot eksikliği olan kişilerde yaygın görülür ve Türkiye'de de görülme sıklığı fazladır. (II) Cinsiyet dağılımına bakıldığında, kadınlar erkeklere oranla beş kat daha fazla risk altındadırlar. (III) Guatr hastalığında tiroid bezi nodüllü ve nodülsüz olarak büyür. (IV) Nodüllerin takibi doktor tarafından çeşitli görüntüleme yöntemleriyle yapılır ve nadir de olsa kötü huylu olduğu düşünülürse cerrahi müdahale gerekebilir. (V) Ayrıca günümüzde iyot tedavisi de guatr hastalığında kullanılmaktadır.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ilk paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle biter?

A) I B) II C) III D) IV E) V

14. (I) Kapalı toplumların değişmesi daha zordur. (II) Diğer bir deyişle başka toplumlarla iletişim kurma toplumların değişimini hızlandırır. (III) Değişimin görüldüğü alanlar toplumların yapısına göre değişkenlik gösterir. (IV) Bu, günümüzde toplumların ve benimsenen değerlerin neden çabucak değiştiğinin de kanıtıdır. (V) Bu nedenle, yaşadığımız dönem, iletişim olanakları ile toplumlar arasındaki farklılıkları azalttı, onları birbirine dönüştürdü âdeta.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

15. Nesnelerin dili zenginleştirdiği kesindir. (I) Örneğin ağaç bir nesnedir, ne olduğu da kitaplardaki tanımlarıyla sınırlıdır. (II) Bir de yüzyılların ötesinden gelen şiirdeki ağacı düşünün! (III) Bilmiyorum, şu yargıda bir yanlış var mıdır: (IV) Dilin nesneler acunu kurmasındaki pay, nesnelerin dili kurmasındaki paydan çok daha büyüktür. (V)

Bu parçada anlam akışının sağlanabilmesi için "Dilse daha öteye gidiyor, nesneyi değiştiriyor kimi kez, yeni bir anlamla da dolduruyor üstelik." **cümlesi numaralanmış yerlerden hangisine getirilmelidir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

16. Bazı şairler, şiir yazarken konu bulmakta zorlandıklarından söz ederler. Ancak onların geçerli bir mazereti yoktur. Şair, konu sıkıntısı yaşıyorum, diyemez. Çünkü güneş ışığının değdiği her şey şiirin ilgi alanına girer. İnsanlar, çiçekler, ağaçlar, deniz, sokak kedisi, güvercinler, daha ne olsun? Bu yüzden ----.

Bu parça düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülebilir?

A) farklı temaların işlendiği şiir kitaplarını heyecanla beklerim

B) konudan çok şiirde anlatılan olgunun bizde ne hissettirdiğidir önemli olan

C) şairin anlatacağı bir konu deryasıdır bu uçsuz bucaksız kainat

D) toplumsal konularla ilgilenmeyen bir şairin anlatacağı şeyler yavan kalacaktır

E) okurun zevk alabilmesi için şair ruh dünyasını açmalıdır şiirlerinde

www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com ·•· www.retrokitap.com